

SL(5)573 - Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Cymru) (Diwygio) (Rhif 7) 2020

Cefndir a Diben

Y Rheoliadau hyn yw'r diwygiadau diweddaraf gan Weinidogion Cymru i'r cyfyngiadau coronafeirws sy'n gymwys yng Nghymru.

Y diwygiadau:

- galluogi aelodau o aelwyd i gytuno ag un aelwyd arall i ffurfio aelwyd estynedig,
- dirymu'r gofyniad i beidio â gadael yr ardal sy'n lleol i'r man lle y mae person yn byw oni bai bod gennych esgus rhesymol;
- egluro ei bod yn ofynnol cau atyniadau o dan do i ymwelwyr,
- egluro ei bod yn esgus rhesymol ymgynnull gydag eraill i gymryd rhan mewn gweithgareddau wedi eu trefnu mewn atyniadau awyr agored i ymwelwyr, ond dim ond yn unol â'r gofynion cadw pellter corfforol.

Gweithdrefn

Gwneud cadarnhaol.

Gwnaed y Rheoliadau gan Weinidogion Cymru cyn iddynt gael eu gosod gerbron y Senedd. Rhaid i'r Senedd gymeradwyo'r Rheoliadau o fewn 28 diwrnod (ac eithrio unrhyw ddiwrnodau pan fydd y Senedd: (i) wedi'i diddymu, neu (ii) yn ystod y toriad am fwy na phedwar diwrnod) o'r dyddiad y'i gwnaed iddynt barhau i gael effaith.

Materion technegol: craffu

Ni nodir unrhyw bwyntiau i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.2 mewn perthynas â'r offeryn hwn.

Rhinweddau: craffu

Mae'r pedwar pwynt canlynol wedi'u nodi i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.3 mewn perthynas â'r offeryn hwn.

1. Rheol Sefydlog 21.3(ii): ei fod o bwysigrwydd gwleidyddol neu gyfreithiol neu ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debyg o fod o ddiddordeb i'r Senedd

Hawliau dynol

Er bod y cyfyngiadau coronafeirws wedi parhau i gael eu llacio, mae cyfyngiadau mewn grym o hyd sy'n effeithio ar fywydau beunyddiol pobl yng Nghymru. Pan fo'r cyfyngiadau hynny'n ymyrryd â hawliau dynol, mae angen cyfiawnhau'r ymyrraeth.

O ran cyfiawnhad, nodwn y dull a gymerwyd gan y llysoedd ynghylch adolygiad barnwrol o'r rheoliadau coronafeirws yn Lloegr. Er bod rheoliadau coronafeirws Lloegr yn wahanol i reoliadau coronafeirws Cymru, mae'r egwyddorion sylfaenol yr un peth i raddau helaeth.

Yn ***Dolan v Ysgrifennydd Gwladol [2020] EWHC 1786 (Gweinyddiaeth)***, penderfynodd yr Uchel Lys **nad oedd** cyfyngiadau Lloegr yn torri'r erthyglau Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol (y Confensiwn) a ganlyn: Erthygl 5 (yr hawl i ryddid a diogelwch), Erthygl 8 (yr hawl i barch at fywyd preifat a theuluol), Erthygl 11 (rhyddid i ymgynnull a chymdeithasu), Erthygl 1 Protocol 1 (amddiffyn eiddo).

Wrth ddod i'w benderfyniad:

- cyfeiriodd y llys at y pandemig coronafeirws fel 'sefyllfa gwbl eithriadol',
- dywedodd fod nod dilys a chllir i'r cyfyngiadau, sef lleihau nifer yr achosion a lledaeniad y coronafeirws,
- pwysleisiodd ei bod yn bwysig o ran y cyfyngiadau: (i) eu bod â therfyn amser o 6 mis, (ii) bod yn rhaid eu hadolygu'n rheolaidd, a (iii) bod yn rhaid iddynt ddod i ben cyn gynted ag y gwelir nad oes eu hangen mwyach i fynd i'r afael â'r bygythiad i iechyd y cyhoedd,
- penderfynodd fod unrhyw ymyrraeth â hawliau dynol yn gymesur.

Fel y nodwyd uchod, mae'r egwyddorion sylfaenol hyn hefyd yn gymwys yn gyffredinol i gyfyngiadau Cymru. Serch hynny, rydym yn codi'r cwestiynau a ganlyn:

- (1) O ran Erthygl 5, ymddengys i ni fod y llys o'r farn nad oedd achos o amddifadu rhyddid ac felly nad oedd angen ystyried yr eithriadau i Erthygl 5.

Dywed y Memorandwm Esboniadol i'r Rheoliadau fod y prif Reoliadau'n cyffwrdd ag Erthygl 5. A all Llywodraeth Cymru nodi pa gyfyngiadau sy'n cyffwrdd ag Erthygl 5?

- (2) Aeth y llys i'r afael yn unigol â phob hawl ddynol a oedd dan sylw, gan ddefnyddio penawdau ar wahân i drafod pob hawl ddynol a, lle bo hynny'n berthnasol, nodi'r amrywiol ystyriaethau cystadleuol a oedd yn codi. Gweler, er enghraifft, baragraffau 76 i 78 o'r dyfarniad, sy'n trafod Erthygl 8.

A yw Llywodraeth Cymru o'r farn y byddai mantais mewn mabwysiadu dull tebyg mewn Memoranda Esboniadol, yn enwedig ar gyfer deddfwriaeth sy'n cael effaith sylweddol ar hawliau dynol, megis y cyfyngiadau coronafeirws?

- (3) Ni ddaeth y llys i gasgliad a oedd cyfyngiadau Lloegr yn torri Erthygl 9 o'r Confensiwn (rhyddid meddwl, cydwybod a chrefydd). Gohiriodd y llys ei ystyriaeth o Erthygl 9, ond serch hynny, nododd y gallai cyfyngiadau Lloegr fod yn cyffwrdd ag Erthygl 9.

Mae'r Memorandwm Esboniadol i'r Rheoliadau yn rhestru amrywiol hawliau dynol y mae cyfyngiadau Cymru yn cyffwrdd â hwy, ond nid yw'n cynnwys Erthygl 9. O ystyried bod y cyfyngiadau yn dal i fod yn gymwys, er enghraifft, i weddiö sy'n rhan o addoliad cymunedol yng Nghymru, a yw Llywodraeth Cymru o'r farn y cyffyrddir ag Erthygl 9?

2. Rheol Sefydlog 21.3(ii): ei fod o bwysigrwydd gwleidyddol neu gyfreithiol neu ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debyg o fod o ddiddordeb i'r Senedd

Cydraddoldeb

Mewn **gweminar** a drefnwyd gan Ysgol y Gyfraith Prifysgol Abertawe ar 18 Mehefin 2020, dywedodd Jeremy Miles AS, y Cwnsler Cyffredinol fod Covid yn 'gwaethygu'r anghydraddoldebau sydd eisoes yn bodoli yn ein cymdeithas'¹ ac, o ran y mesurau y gallai Llywodraeth Cymru eu cymryd mewn ymateb i'r pandemig, y bydd Llywodraeth Cymru bob amser yn 'gwerthuso'r camau posibl drwy lens cydraddoldeb'.²

Mae cyfyngiadau Cymru bellach wedi'u gwneud / diwygio saith gwaith, ond ni allwn ddod o hyd i unrhyw gyfeiriad at gydraddoldeb yn unrhyw un o'r saith Memorandwm Esboniadol a osodwyd gerbron y Senedd.

Mae gan gyrff cyhoeddus, gan gynnwys Gweinidogion Cymru, ddyletswydd o dan reoliad 8 o Reoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 i asesu a monitro effaith eu polisiau ar gydraddoldeb. Yn benodol, rhaid i Weinidogion Cymru wneud unrhyw drefniadau sy'n briodol yn eu barn hwy i gyhoeddi adroddiadau o'r asesiadau effaith cydraddoldeb y maent wedi'u cynnal.

O ran gwneud a diwygio cyfyngiadau Cymru, a all Llywodraeth Cymru amlinellu pa gamau y mae wedi'u cymryd i gydymffurfio â'r dyletswyddau yn rheoliad 8 o Reoliadau 2011, yn enwedig y ddyletswydd i gyhoeddi adroddiadau o dan reoliad 8(1)(d)?

Rydym yn codi'r pwynt hwn ar adeg pan fo cydraddoldeb yn bwysicach nag erioed – o faterion byd-eang Mae Bywydau Du o Bwys i faterion lleol a godwyd gan Gomisiynydd Pobl Hŷn Cymru yn ei hadroddiad **Cipolwg ar fywyd yng nghartrefi gofal Cymru yn ystod Covid-19**.

3. Rheol Sefydlog 21.3(ii): ei fod o bwysigrwydd gwleidyddol neu gyfreithiol neu ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debyg o fod o ddiddordeb i'r Senedd

Materion trawsffiniol

Yn ôl dogfen Llywodraeth Cymru **Canllawiau ar aelwydydd estynedig: coronafeirws**:

"Gall aelwydydd estynedig fod yn rhai trawsffiniol – er enghraifft, gall aelwyd yng Nghymru uno ag aelwyd yn Lloegr – ond bydd rhaid i'r trefniadau gydymffurfio â'r rheolau yn y ddwy wlad."

Fel y nodir yn Neddf Iechyd y Cyhoedd (Rheoli Clefydau) 1984, mae cyfyngiadau Cymru yn gymwys 'o ran Cymru', ac mae cyfyngiadau Lloegr yn gymwys 'o ran Lloegr'.

Nid yw cyfyngiadau Cymru yn cyfeirio'n benodol at faterion trawsffiniol. A all Llywodraeth Cymru egluro sut y gall cyfyngiadau Cymru sy'n ymwneud ag aelwydydd estynedig fod yn gymwys i aelwydydd yn Lloegr? I bob pwrpas, mae hwn yn alwad am eglurder ynghylch ystyr 'o ran Cymru'.

¹ Am 1:20:45

² Am 1:21:25

4. Rheol Sefydlog 21.3(ii): ei fod o bwysigrwydd gwleidyddol neu gyfreithiol neu ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debyg o fod o ddiddordeb i'r Senedd

Canllawiau Llywodraeth Cymru

Ar 8 Mehefin 2020, rhoddodd Vaughan Gething AS, y Gweinidog Iechyd a Gofal Cymdeithasol, dystiolaeth inni ar gyfyngiadau Cymru. Dywedodd: "We actually want to have something that helps the public to understand how they can follow the rules, and that's why the guidance is really important as well".

Fodd bynnag, nodwn (ar yr adeg yr ysgrifennwyd hwn, 9 Gorffennaf 2020) fod canllawiau Llywodraeth Cymru "**Coronafeirws: beth y mae'r gyfraith yng Nghymru yn ei ddweud?**" yn cyfeirio at gyfraith nad yw bellach mewn grym. Er enghraifft, dywed y canllawiau ei bod yn ofynnol i bobl aros gartref o hyd. Ond nid yw hyn wedi bod yn ofyniad cyfreithiol ers 1 Mehefin 2020.

Y goblygiadau yn sgil ymadael â'r Undeb Ewropeaidd

Dim.

Ymateb y Llywodraeth

Mae angen ymateb gan Lywodraeth Cymru i'r pedwar pwynt rhinweddau sy'n codi yn yr adroddiad hwn.

Trafodaeth y Pwyllgor

Trafododd y Pwyllgor yr offeryn yn ei gyfarfod ar 13 Gorffennaf 2020 ac mae'n cyflwyno adroddiad i'r Senedd yn unol â'r pwyntiau adrodd uchod. Yn ogystal, nododd y Pwyllgor i'r offeryn gael ei ddirymu gan Reoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 2) (Cymru) 2020.

